

Кастуся Каліноўскага, паўстаньня пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюшкі, Слуцкага Збройнага Чыну, БНР, Янкі Купалы, Максіма Гарэцкага, Васіля Быкава.

На нулёх юбілею, як на тых колах, едзе воз гісторыі ў вячніну. Юбілей асабліва даспадобы прыйшоўся камуністам. Усё было юбілейнае: пачынаючы ад адзначэньня кожных пяці гадоў кастрычніцкага перавароту і сканчаючы Юбілейнай каўбасой, Юбілейным півам, юбілейнымі мэдалямі, якімі абвешвалі вэтэранаў, як старцоў торбамі.

Са старажытнарымскай імператарскай пампэзнасьцю ладзіліся юбілеі генсекаў, членаў палітбюро, сакратароў ЦК рэспублік, дазволеных Масквой, і блішчэлі партыйныя юбіляры на чырвонасуконных сцэнах у прэзыдыюмах, як бліны тыя, шчодро намазаныя здорам. Мясцічкі і вёскі з прыгожымі спаконнымі назовамі рабіліся Юбілейнымі пасёлкамі.

Дасюль у Менску ды ў іншых гарадох і мястэчках вісяць на сьценах адміністрацыйных будынінаў шматпудовыя чыгунныя юбілейныя граматы ЦК КПСС, ЦК КПВ, кішаньковых прафсаюзаў.

Калі зірнуць у даўніну, дык „юбілей“ даслоўна — „юбілейны год“, гэта значыць, год адпушчэньня і вызваленьня, кожны пяцідзясяты год.

Большавіцкі рэжым зьбіраўся быць вечным, і вызваленьне з-пад яго яшчэ дужа далёкае. На жаль, рана казаць „вечная яму памяць“.

Юбілей добра рыфмуецца са словам ялей-алей. Не прасоха яшчэ той ялей у гонар большавіцкіх паханоў, а падліваецца новы, настальгічны. Сьвежы яшчэ алей на палотнах прыцэкаваных мастакоў, а пэндзлі ўжо гатовыя чакаць новых заказаў.

Можа хоць у XXI стагодзьдзі будзем мы адзначаць юбілеі і Аршанскае бітвы, і юбілеі Сапегі, юбілеі сапраўднай незалежнасьці дзяржавы Беларусь пад бел-чырвона-белым сьцягам ды зь несупыннай Пагоняю.

Я

Сяргей Шупа

„Я — апошняя літара ў альфабэце“ — казалі нам у савецкай школе, калі мы празмерна падкрэсьлівалі сваю індывідуальнасьць, асобнасьць, самасьць.

Старадаўняе АЗ, прайшоўшы праз тысячагодзьдзі, сталася для нас Я.

Я — мяне — мне — мяне — са мною — ува мне.

Даўгія гады замест гордага й адказнага Я нас вучылі казаць баязьлівае й халопскае МЫ. Так беларусы страчвалі адну з сваіх найкаштоўнейшых якасьцяў — індывідуалізм. Індывідуальнасьць, асобнасьць, самасьць — аснова гонару й адказнасьці, перадумова творчасці й самазахаваньня. Замест індывідуальнай адказнасьці гаспадара беларусам у XX стагодзьдзі спрабавалі прышчапіць калектыўную безадказнасьць хамскага МЫ.

Я — гэта гаспадарка, МЫ — гэта калгас. Я — гаспадар, МЫ — электарат.

Той, хто кажа пра сябе Я, той ведае сабе цану. Прасіць аб праве „людзьмі звацца“ могуць толькі МЫ.

Віленскі мастак Аблажэй аднойчы сказаў:

„Я — гэта слова, адмытае ад МЫ“.

„Быў. Ёсьць. Буду“ — у гэтых словах Караткевіча Я не прамоўлена. Але хто наважыцца сказаць, што тут не гучыць Я.